

Kontraktowanie w zamówieniach publicznych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej

Streszczenie

Rozdział I ma za zadanie wprowadzić czytelnika w problematykę działalności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego. Podejmowane są kolejno zagadnienia dotyczące aktywności gospodarczej JST w zamówieniach publicznych. Wyróżniono między innymi istotę i cechy wydatków. Szeroki komentarz poświęcono alternatywnym źródłom finansowania wydatków inwestycyjnych, jako że stanowiły one i stanowią nadal podstawowy kapitał inwestycyjny samorządów. Dalej, podjęto zagadnienie parametryzacji wydatków inwestycyjnych JST i przedstawiono ich wpływ na zamówienia publiczne w badanym okresie. W rozdziale I, dla objaśniania zjawisk zachodzących w badanej sferze gospodarki, wprowadza się pojęcia i narzędzia właściwe dla nowej ekonomii instytucjonalnej, takie jak prawo własności i koszty transakcyjne.

Rozdział II to opis regulacji zamówień publicznych w Polsce. Przedstawiono krótki rys historyczny ustawodawstwa o zamówieniach publicznych, mając na uwadze, że przepisy te tworzą instytucje formalne w rozumieniu NEI, czyli tzw. „reguły gry”¹. Dalej scharakteryzowano podejście instytucjonalne, w wariantach, które można odnaleźć w literaturze fachowej, zaznaczając jednocześnie, że pośród wielu interpretacji instytucji, za podstawową przyjmujemy definicję instytucji w rozumieniu D. Northa. Poczyniono szereg uwag na temat rynku i instytucji. Wskazano także podstawowe aspekty teoretyczne i praktyczne zamówień publicznych. Zestawiono model konkurencji doskonałej z przetargiem nieograniczonym w świetle pojęć i narzędzie NEI, w celu zwrócenia uwagi na pewne podobieństwa tych mechanizmów alokacji zasobów. Na koniec podjęto próbę segmentacji zamówień publicznych związanych z wydatkami inwestycyjnymi JST.

W rozdziale III, objaśniane i wykorzystywane są pojęcia i narzędzia NEI, takie jak: niekompletny kontrakt, ograniczona racjonalność, oportunizm, asymetria informacji czy negatywna selekcja. Problem niedoskonałej i asymetrycznej informacji, jako czynnik determinujący zachowania nabywców i zniekształcający proces wymiany, prowadzi do negatywnej selekcji. Negatywna selekcja oznacza, że produkt gorszej jakości będzie wypierał z rynku produkt lepszej jakości. W kontekście prowadzonych badań zjawisko to zostanie omówione w odniesieniu do jakości zamawianych robót budowlanych. W rozdziale

¹ D. North, *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge 1990, s. 3.

tym omówiono pojęcie robót budowlanych oraz pojęcie kontraktu na roboty budowlane zawierane przez JST w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej. Wyjaśniono specyfikę kontraktowania typu *ex ante*, jak i kontraktowania typu *ex post*, pod kątem zamówień publicznych na roboty budowlane JST. Szczególny nacisk położono na jakość zamówień publicznych. Czynniki decydujące o tej jakości oraz mechanizmy zawierania kontraktów w zamówieniach publicznych przez JST, a także warunki współpracy stron kontraktu po podpisaniu umowy w sprawie zamówienia publicznego.

W Rozdziale IV, po początkowych rozważaniach na temat roli podwykonawców robót budowlanych jako grupy interesu w zamówieniach publicznych, w świetle mechanizmu pogoni za rentą polityczną, testowana jest hipoteza badawcza. Należy mieć na uwadze, że w NEI rozróżniamy rentę ekonomiczną i rentę polityczną. Pierwsza, stanowi element mechanizmu konkurencji i formę dochodu wynikającego z wykorzystania zasobów produkcyjnych do wytwarzania dóbr i usług.² Druga, przyjmuje formę korzyści związanej z wykorzystaniem ograniczonych zasobów do działalności, która nie zwiększa ilości produktów ani usług.³ W niniejszej dysertacji, uwaga zostanie skupiona na drugiej rencie, albowiem mechanizmy polityczne wpływające na kształt przepisów prawa, stanowią obok oportunistów podmiotów gospodarujących, jedno ze źródeł nieuprawnionej renty. W nowej ekonomii instytucjonalnej grupa interesu to zbiorowość zdolna do podejmowania zorganizowanych działań oraz reprezentowania wspólnego interesu wobec organów władzy publicznej.⁴ Przy czym cechą działań grupy interesu jest postulat racjonalnego zachowania. Na celowo dobranej próbie zbadana zostanie struktura kontraktów JST na roboty budowlane, przed i po interwencji ustawodawcy, z punktu widzenia kosztów transakcyjnych. Zdiagnozowane zostaną także inne koszty transakcyjne związane z wykonywaniem robót budowlanych w zamawianych przez jednostki samorządu terytorialnego. Na zakończenie zostanie oceniona skuteczność interwencji państwa. Przedstawione będą wnioski końcowe.

² J. Wilkin, Pogoń za rentą za pomocą mechanizmów politycznych [w:] Teoria wyboru publicznego. Główne nurty i zastosowania, J. Wilkin (red.), Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2012, s. 222.

³ Ibidem.

⁴ D. Milczarek-Andrzejewska, P. Tłaczała, Analiza grupy interesu [w:] Teoria wyboru ..., op. cit., s. 196.